

חודש שבט

האדם הגדול - קטן בעיני עצמו

מזל חודש שבט דלי
(ספר יצירה פרק חמישי משנה ט)

א. יש להבין מה מסמל ה"דלי" ומה תכונותיו, ומהו הקשר של הדלי לחודש שבט.

חז"ל מתארים (ספרי דאגדתא על אסתר, פרשה א) את סדר הגורלות שהטיל המן על חדשי השנה, כאשר ביקש למצוא חודש שבו אין מזל לישראל כדי לגזור עליהם כליה, ועל חודש שבט נאמר: "דלי זכות משה, שנאמר (שמות ב, יט) וגם דלה דלה לנו". ומבואר שבמזל חודש שבט, דלי, עומדת לישראל זכותו של משה רבנו, ובשל זכות זו לא רצה המן לגזור עליהם לאבדם במזל חודש שבט. והדברים טעונים ביאור, מדוע דווקא זכותו של משה רבנו היא זו שעומדת לישראל בחודש שבט, ומהי השייכות בין משה רבנו למזל "דלי". בילקוט שמעוני (מלכים רמז קפה) מובא: "אלו שנים עשר מזלות שהעולם מתנהג בהם, טלה אריה קשת פונים צפונה, שור בתולה גדי פונים למערב, תאומים מאזנים דלי פונים לדרום, סרטן עקרב ודגים פונים למזרח". ויש להבין את משמעות הימצאותו של מזל דלי בצד דרום.

על פי סדר הדגלים, חודש שבט מיוחס לשבט אשר (בני יששכר, חודש שבט, מאמר א אות ח). ובמדרש (במדבר רבה ב, ז) מובא כיצד היה נראה דגלו של שבט אשר: "צבע מפה שלו דומה לאבן יקרה שמתקטטות בו הנשים, ומצוייר עליו אילן זית על שם מאשר שמנה לחמו". וצריך ביאור, כיצד מתקשר עץ הזית שהיה מצוייר על דגלו של שבט אשר, למזלו של החודש, דלי.

עוד מובא בספר בני יששכר (שם אות ב) "מזל דלי הוא מזל לישראל, והגם דקיימא לן "אין מזל לישראל" (שבת קנז, א), היינו שישראל על ידי מעשיהן בתורה הופכין שפיטת המזל לכל אשר יחפצו, אבל על כל פנים בתולדה יש להן מזל". והדברים צריכים ביאור, אם אין לישראל מזל, מה פשר המאמר ש"מזל דלי הוא מזל לישראל", ומדוע ענין זה שישראל יכולים לשנות את הנהגת המזלות בכח מעשיהם בתורה, נאמר דווקא במזל דלי.

מאורעות חודש שבט – ומזל דלי

ב. בא' שבט "הואיל משה באר את התורה הזאת לאמר" (דברים א, ג). אודות תאריך זה מובא בספר התודעה (פרק שלשה עשר) מדברי הבני יששכר והפרי צדיק: "אמרו חכמים האחרונים, משול אחד בשבט כיום מתן תורה. בששי בסיון נתנה תורה לישראל, ואותו היום מסוגל לקבלת עול תורה ומצוות, בכל שנה, אף באחד בשבט נפתחים בלבות ישראל מעינות חדשים של תורה, כיון שבו ביום נתן לישראל משנה תורה, וכל הימים האלה שבין אחד בשבט לז' באדר, מסוגלים לזכות בהם לכח התחדשות בעסק התורה והמצוה".

מאורע נוסף המתרחש בחודש שבט הוא ראש השנה לאילנות, כדברי המשנה הראשונה במסכת ראש השנה: "באחד בשבט ראש השנה לאילן כדברי בית שמאי, בית הלל אומרים בחמשה עשר בו".

ויש להבין, כיצד ביאור התורה על ידי משה רבנו לפני הסתלקותו מהעולם וראש השנה לאילנות, קשורים למזל החודש, דלי.

דלי – כלי לשאיבת מים – ענף – דל

ג. בספר התודעה (פרק שלשה עשר) מביא בשם הפסיקתא כי שם מזל חודש שבט – דלי, רומז על שפע מי הגשמים המצטברים בדלי: "מזלו של חודש שבט – דלי, על שם הכתוב (במדבר כד, ז) יזל מים מדליו וזרעו במים רבים. כיון שבשבט כבר יצאו רוב גשמי השנה והבורות מלאים והמים שבבארות עולים, והדליים שואבים ממרומי הבור ולא מעמקו, וכשהם יוצאים מן הבור עדיין מימיהם נוטפים מדופנותיהם שמבחוץ".

הדלי הוא הכלי ששואבים בו מים מן הבאר, וכמו שפירש במצודות ציון על הפסוק (ישעיה מ, טו) "הן גוים כמר מדלי – הכלי ששואבים בו מים נקרא דלי". כלומר מזל דלי כוונתו הפשוטה היא הדלי ששואבים בו מים. והטעם שהדלי הוא מזל חודש שבט, כי בחודש זה מסתיים חלקה העיקרי של עונת הגשמים.

אולם המלה "דלי" רומזת לדברים נוספים. האבן עזרא (במדבר שם) מפרש: "יזל מים מדליו, כמו מדליותיו". וכוונתו למה שפירש רבנו בחיי: "על דרך הפשט, מדליותיו, והם הענפים". כלומר, הדלי רומז ל"דליות", לענפים.

ר ין

שער ה - שבט

כצבי

מז

פירוש נוסף כתב רבנו בחיי: "ועל דרך המדרש, יזל מים מדליו, הזהר בבני עניים שמדם תצא תורה, שנאמר יזל מים מדליו, ואין מים אלא תורה, שנאמר (ישעיה נה, א) הוי כל צמא לכו למים, מדליו, מן הדלים שבהם". ומבואר שדלי רומז ל"דל" - עני ואביון.

הפועל של שורש המלה "דלי" - "לדלות" פירושו להרים, כדברי רש"י והמצודות על הפסוק (תהלים ל, ב) "ארוממך ה' כי דליתני" - הגבהתני ורוממתני. וכן מפורש בדברי הרד"ק בספר ישעיה (לה, יד) על הפסוק "דלו עיני", וז"ל: "ענין הרמה, ויש לו חברים בשורש דלה, ארוממך ה' כי דליתני". כלומר, "דלי" הוא גם מלשון הרמה והתנשאות. השפת אמת (חנוכה תרנ"ג) הביא את שני הפירושים: "במזמור שיר חנוכת הבית, ארוממך כי דליתני, כתב הרד"ק כי דליתני הוא שפלות, וגם לשון התנשאות כמו דלה לנו".

והשאלה היא, האם יש מכנה משותף וקו מאחד בין כל משמעויות ורמזי המלה "דלי" - [א] כלי ששואבין בו מים. [ב] ענף. [ג] לשון התנשאות ולשון שפלות.

☆ ☆ ☆

הדלי הוא כלי המשועבד לתוכנו - "הוא משה" שהיה עבד נאמן ואין לו מעצמו דבר

ד. לעיל הבאנו את דברי חז"ל בספרי דאגדתא שעל חודש שבט נאמר "דלי זכות משה". אולם במדרש (אסתר רבה ז, יא) הנוסח שונה: "דלי זה משה, שנאמר בו וגם דלה דלה לנו". וביאור הדברים, כי "דלי" הוא מהותו של משה רבנו.

כאמור, דלי הוא כלי להחזקת תכולה, בדרך כלל מים. גם החבית היא כלי המכיל בתוכה יין. וההבדל ביניהם הוא, שהחבית נותנת טעם בתכולה המאוכסנת בתוכה, בעוד שהדלי משמש ככלי קיבול בלבד אשר בו שואבים מים מן הבאר, לא מוסיף ולא מגרע כלל במה שנמצא בתוכו. כלי שנועד להעברת המים מן הבאר למי ששותה אותם. הדלי הוא "עבד" המשועבד כליל לתוכן הממלא אותו.

וזה היתה מידתו של משה רבנו, השמח בחלקו "כי עבד נאמן קראת לו". משה רבנו העניו מכל אדם, הוא "עבד" המבטל את מציאותו לאדונו. הוא מקבל את התורה מהקב"ה ומוסר אותה כמות שהיא לבני ישראל, ולא מוסיף משל עצמו דבר וחצי דבר, וכמו שכתב בספר נפש החיים (שער ג פרק יד) "כי התבטל בעיני עצמו ממציות כלל, ורק

השכינה לבד המדברת, וזה שאמרו ז"ל בזהר הקדוש (פרשת פנחס רלב, א) **שכינה מדברת מתוך גרונו של משה**, וכמו שאמר הכתוב (שמות יב, ח) **פה אל פה אדבר בו**, ולא כתיב אליו, אלא בו, בתוכו ממש".

משה רבנו הגיע לדרגה נעלה כזו, שאין לו מציאות משל עצמו, מכח שלימות מידת הענוה שלו יותר מכל אדם, כעדות הכתוב (במדבר יב, ג) "והאיש משה ענו מאד מכל האדם אשר על פני האדמה". ובמסכת חולין (פט, א) אמרו: "גדול שנאמר במשה ואהרן יותר ממה שנאמר באברהם, דאילו באברהם כתיב (בראשית יח, כז) ואנכי עפר ואפר, ואילו במשה ואהרן כתיב (שמות טז, טז-יז) ונחנו מה". כלומר, במידת ההתבטלות המוחלטת של משה רבנו עד לבחינת "ונחנו מה", שהיא מדרגה נעלה מאד בכך שלא היה למשה רבנו מציאות מצד עצמו, היה משה רבנו במדרגה גבוהה יותר מאברהם אבינו ומכל אדם אשר על פני האדמה.

ואי לכך "דלי זה משה". כאותו הדלי המשועבד לגמרי לתוכנו, כן משה רבנו הוא המשקה מים [וואין מים אלא תורה] – בבא קמא יז, א לבני ישראל, כדלי המעביר את תוכנו מהנותן למקבל ללא שום השפעה מעצם מהותו של הכלי.

הדלי – הכניעה והתבטלות – דרכי קבלת התורה

ה. ונראה להוסיף בביאור הדברים על פי מה שכתב השפת אמת (פרשת בלק, תרל"ב), שה"דלי" מסמל את ההתבטלות וההכניעה להקב"ה, שבאמצעותם זוכה האדם להתקרב אליו יתברך, וז"ל: "חז"ל דרשו (גדרים פא, א) היזהרו בבני עניים שמהם תורה יוצאת בו, שהכניעה אמיתית להשי"ת הוא הדלי להמשיך המים מבאר מים חיים, כמו שאמרו חז"ל (עי' תענית ז, א), יורדת למקום נמוך, **כמשל הדלי, כפי מה שיוורד למטה יותר עד המקור, כן מעלה מים**. וכן הכלי לקבל מים חיים הוא הביטול להשורש".

הדלי הוא כלי שבדרך כלל מורידים לתחתית הבאר, כדי לשאוב מים ממעמקי הבור. ואף דרכו של האדם בעבודת השי"ת, היא בירידה לתחתית, במובן של כניעה והתבטלות, ועל ידי כך "מקבלים מים חיים מן הבאר", דהיינו זוכים להשגות בתורה ויראת שמים. וכשם שהדלי, ככל שמורידים אותו יותר ויותר לעומק הבור עד למקום נביעת המים, כך גדול הסיכוי למצוא מים, ובאופן זה הדלי ממלא אחר יעודו להביא מים חיים – כך האדם המתבטל ונכנע לבוראו יותר ויותר, ממלא באופן זה אחר יעודו ותכליתו.

ר ין

שער ה - שבט

כצבי

מט

נמצא שהדלי הוא כלי המשמש להעברה בלבד, אין לו מהות מצד עצמו, אלא כל כולו "משועבד לתוכנו". ותכונה זו, היא בעצם דרך הכניעה וביטול העצמיות, שבאמצעותה האדם זוכה להתקרב לבורא ולשאוב מים חיים, תורה ויראת שמים. ומידה זו של כניעה וביטול האנוכיות היא גם בדברים שבין אדם למקום, וגם בדברים שבין אדם לחברו – להיכנע לפני אלקים ואדם, לבטל את ה"אני", כאותו "דלי" המשמש כלי להעברת דברים בלבד, ולו עצמו אין כל ערך מוסף.

ככל שהאדם מקטין עצמו – הוא נעשה גדול יותר

1. המאמר "דלי זה משה", מלמד אותנו איפוא, שהדרגה הגבוהה ביותר שיכול להשיג נברא, דרגתו של משה רבנו, מושגת כאשר האדם מנמיך עצמו לבחינת "דלי" שעצמיותו אינה חשובה בעיניו, וכל כולו להעביר את תכולתו הלאה. לשון אחר: ככל שהאדם מקטין עצמו יותר, כך הוא נעשה גדול יותר.

ובספר דברי ישראל מהס"ק ממודו"ץ (חלק כללי אורייתא אות מ) מצא רמז לכך מדברי הזוהר (פרשת שלח דף קסח, עמ' א) "מאן דרב הוא זעיר, ומאן דזעיר הוא רב". והיינו שגדולתו של האדם נמדדת בכך, שככל שהוא מרבה למעט עצמו ומתנהג בעניויות, כך הוא נחשב בעיני הקב"ה ובעיני בני אדם לגדול יותר. והוא מוסיף לבאר לפי זה את דברי חז"ל (נדרים יא, א) "מכלל לאו אתה שומע הן, ומכלל הן אתה שומע לאו". אחד שבעיני עצמו הוא – "לאו", שהוא מחזיק עצמו ללא כלום, אתה יכול ללמוד על גדלותו – "אתה שומע הן". ואחד שבעיני עצמו הוא "הן" – מחזיק עצמו ל"יש", אתה שומע "לאו", אתה יכול לדעת שהוא אכן אינו כלום".

אימרה נוספת ידועה בשמו של רבי נח מלכוביץ: "האדם הוא עולם קטן, אם עולם הוא בעיניו – הרי הוא קטן, ואם קטן הוא בעיניו – הרי הוא עולם". ובסגנון דומה מובא בשמו של רבי ברוך מסטוטשין: "מי שאינו תופס מקום, יש לו מקום בכל מקום". ומשמו של רבי מאיר מפרימשלאן אמרו: "נתנו לו לאדם שתי עיניים, כדי שיוכל לראות בעינו האחת את מעלת חברו, ובעינו השניה את חסרונות עצמו".

המכנה המשותף של כל הדברים הוא, היסוד המבואר לעיל – השלימות טמונה בהתנהגות כ"דלי", במידת הענוה והתבטלות כלפי הקב"ה, וכלפי כל אדם.

על האדם "לדלות" מעצמו את הנקודה הפנימית

ז. הדלי מרמז גם על דרכו של האדם לשלמות, על ידי מחשבה והתבוננות.

רבנו בחיי (כד הקמה, ערך רשות) מבאר את הכתוב (משלי כ, ה) "מים עמוקים עצה בלב איש ואיש תבונות ידלנה", וז"ל: "כשם שאי אפשר לדלות ולשתות מן המים העמוקים בלא דלי, כך אי אפשר להשיג פעולה נכונה או עצה ברורה זולתי במחשבה". כלומר, המחשבה, שהיא הדרך להשיג פעולות נכונות ועצות ברורות, נמשלה לדלי שדרכו משיגים את המים מהבור.

ומכאן נלמד, כי הדרך להשגת הכניעה וההתבטלות – להיות כדוגמת הדלי שדרכו מעלים את המים ממעמקי הבאר, ולדלי אין מציאות משל עצמו אלא שיעבוד מוחלט לתוכן שבו. הווה אומר, בדרך של מחשבה והתבוננות בגדולת הקב"ה ובמעלות חבריו, ובהכרת חסרונותיו, מתעלה האדם להשיג את המים, ואין מים אלא תורה.

בדומה לכך ביאר השפת אמת את הפסוק "מים עמוקים עצה בלב איש ואיש תבונה ידלנה", לענין חובת ההתבוננות בתוככי הנפש – "לדלות" ולגלות את ה"נקודה הפנימית", שהיא השורש הטוב הטמון ביסוד נפשו של כל יהודי, וז"ל: "פירוש, שבכל איש נמצא עצה איך לתקן דרכיו, כי השם יתברך נתן בלב כל איש ישראל יראתו, ויש נקודה גנוזה בכל איש ישראל, רק עמוק שצריכין לייגע למצוא זאת הנקודה. והוא על ידי ביטול אל האמת" (ויגש, תרל"ד).

ובמקום אחר (ליקוטים, פרשת ויגש) הוסיף לבאר כי בנסיעת החסידים לרבותיהם היו מבקשים עצה והדרכה לדלות ממעמקי נפשם את ה"נקודה הפנימית" כדי להתעלות בעבודת השי"ת, וז"ל: "יש לפרש כי יש בכל אדם עצות די והותר נגד היצר הרע, אולם צריך איש תבונות שידלנה מהעומק, כמו שאמרו במדרש ויגש (ב"ר צג, ד) משל לבאר עמוקה וצריך לקשור חבל בו, היינו על ידי התקשרותו בהשי"ת, נפש בנפש, רוח ברוח, נשמה בנשמה, על ידי זה יוכל למצוא עיקר נקודתו. וזה פירוש מה שאמרו רבותינו הקדושים נ"ע, כי החסידים נוסעים שיגידו להם מה שיש להם".

הרי לנו, שמתכונת הדלי למדנו את הצורך ל"דלות" מעצמינו את הטוב הטמון בנו, להעמיק במחשבה ועצה כדי למצוא את ה"נקודה הפנימית" החבויה בעפרוריות החומר.

כאשר הדלי מלא - השפע נשפך מתוכו החוצה

ח. בדלי יש רמוז נוסף.

כאשר הדלי מתמלא על גדותיו, הוא משפיע על סביבותיו - זוהי בחינתו של הצדיק המשפיע מכוחו ומזכויותיו על הסובבים אותו, כדבריו של רבי אלימלך מליז'ענסק בספרו נועם אלימלך (פרשת בלק) על הפסוק (במדבר כד, ז) "יזל מים מדליו", כי "הצדיק הוא הממשיך השפעות להעולמות ולזה נקרא דליו שעל ידו בא השפע. וקיימא לן "ניצוק חיבור", והוא כשר לטבול בו כמו במקוה עצמה, מאחר שנוזל מן הדלי אל הבור הוי חיבור לטהרה. והצדיק גם כן הוא כך, שהשפע בא אליו ונוזלת ממנו אל מקורה למעלה על ידי דבקותו. והוי גם כן ניצוק והוי חיבור, ויכול להמשיך השפעות תמיד בלי הפסק בלי שום פעולה כלל רק בכח צדקותו כנ"ל. אך לפעמים צריך לעשות איזה פעולה, כדי שלא יהיה למקטרג פתחון פה לקטרג, צריך לעשות איזה עובדא; מצוה או תורה או תפלה, ועל ידם ממשיך השפע, ואז נסתם פי המקטרגים מעליו ואין להם שליטה".

ומבואר בדבריו, שאדם גדול הנוהג בעצמו כ"דלי", במידת ענוותנותו והשתעבדותו לשני, ללא כל נגיעות, זוכה להיות בבחינת "דלי" המעביר שפע ברכה לדורו.

דברים דומים מוסרים בשמו של רבי מאיר מאפטא, שפירש את הפסוק "יזל מים מדליו", ש"דלי" הוא מלשון דלות ועניות, ו"מים" רומז על השפע הגדול, כדוגמת מים הזורמים ומצויים בשפע. ומי שמחזיק עצמו בשפלות כדל ואביון, זוכה להזיל ולהעניק מדליו הרבה שפע וברכה לעם ישראל.

ועוד יתכן ללמוד מהדלי המקבץ בתוכו אלפי טיפות מים. כל טיפה מהווה יחידה שלימה בפני עצמה, אך ללא הדלי המכנס ומאחד את כל הטיפות, הן תלכנה לאיבוד בנהרות ובימים, כלא היו. ואף כלל ישראל, אם כל אחד הוא טיפה לעצמו, ואין "דלי" שבו נאספות כל הטיפות, עלולות טיפות רבות ללכת לאיבוד. ומהו ה"דלי" שמחבר את כל היחידים לכלל ישראל אחד ומאוחד - כאשר כל אחד ואחד מתנהג כ"דלי" המשועבד למה שבתוכו. דהיינו, מקטין את עצמו ומשעבד את רצונותיו מפני רצון חבריו, לא נותן ל"אני" שבו להפריע ליחסיו עם חבריו. או אז, מתקיים כלי קיבול, שבו נאספים כל הטיפות, וכלל ישראל מתאחד לעשות רצון אביו שבשמים.

חודש שבט - מזלו של ישראל - בחינת "עץ הזית"

ט. לאור המבואר לעיל, נבין מדוע בחר משה רבנו לבאר את התורה לבני ישראל במזל דלי.

משה רבנו ביקש ללמד לשעה ולדורות, שגדולת האדם היא בענוותנותו, והתורה נמשלה למים הנשאבים באמצעות דלי, וכמו כן על האדם להיות כ"דלי" בהתבטלות ובכניעה מוחלטת לפני אלקים ואדם. הדרך להשגת ולידיעת התורה מותנית איפוא, בהתבטלות האדם כ"דלי".

ומובנים דברי הילקוט שמעוני (הובא לעיל **אות א**) מדוע מזל דלי נמצא בצד דרום, שהרי "הרוצה שיחכים ידרים" (בבא בתרא כה, ב) - ולכן הדלי המסמל את התורה שהיא מקור החכמה, נמצא בצד דרום. כי הדלי מדריך את האדם כיצד ניתן להגיע אל החכמה, והיינו כאשר האדם ידמה עצמו לדלי: בתכונות הכניעה וההתבטלות ויכיר בחסרונות עצמו, יזכה לעלות במדרגות החכמה. שנית, בפעולת המילוי יש להתייגע להוריד את הדלי עד למעמקי הבור כדי למלאו - כן על האדם לחשוב ביגיעה בטרם יזכה להגיע אל החכמה. שלישית, הדלי מתמלא רק כאשר הוא משפיל עצמו עד התהום, כן דברי תורה מתקיימים במי שנכנע ומתבטל להקב"ה.

ובכך נבין את הקשר בין שלשת ההגדרות של דלי: כלי שאיבת מים, ענף, דל - עני, שלכולם מכנה משותף, חוסר מהות עצמית. הדלי השואב מים, משמש רק כחפץ שבאמצעותו מעבירים דברים, ללא כל ערך עצמי. גם הענף משמש אמצעי להעביר את כוחות הגידול של העץ מהשורשים והגזע אל הפירות. וגם העני והדל, הם נכנעים ושפלים, ללא חשיבות לעצמם.

ומעתה מבוארים גם דבריו של הבני יששכר שהבאנו לעיל "מזל דלי הוא מזל לישראל. והגם דקיימא לן "אין מזל לישראל" (שבת קנו, א), היינו שישראל על ידי מעשיהן בתורה הופכין שפיטת המזל לכל אשר יחפצו. אבל על כל פנים בתולדה יש להן מזל", וביאר הבני יששכר: "והנה יש לומר, דלבעבור זה דלי הוא מזלו של ישראל, כי דלי עשוי לשאוב בו מים וזה פעולתו, והנה הוא משמש אל המים "ואין מים אלא תורה" (בבא קמא יז, א), כמזה דאת אמר (ישעיה נה, א) הוי כל צמא לכו למים, להורות על האמור, **דמזלו של ישראל הוא עבד משמש אל התורה.** והגם ששפיטת המזל מחייב באיזה אופן וכו', הנה על ידי עסק התורה ומצוות יתהפך הכל לטוב, ולכל אשר יחפצו יטו את המזל, כיון שמזלו הוא עבד משמש אל התורה".

ר ין   שער ה - שבט   כצבי   נג

ולפי המבואר לעיל דבריו מובנים. הדלי הוא כלי שבמהותו משועבד אל תוכנו - להעביר את מה שבתוכו ללא כל מעורבות עצמית, ולכן הוא נקרא "עבד" המשמש את המים. וכך גם המזלות הם "עבד" לעם ישראל, מכיון שבזכות עסק התורה והמצוות, מתהפכים כל המזלות להשפיע טובה וברכה. ולכן נבחר דווקא מזל דלי לשמש "מזלם של ישראל".

ויסוד זה בולט במיוחד בתכונת עץ הזית, שהיה מצוייר על דגלו של שבט אשר, המיוחס לחודש שבט ולמזל דלי. **תכונת עץ הזית היא, שעיקר נטיעתו היא לצורך הפקת השמן מהזיתים, ואילו פרי הזית בעצמו הוא חלק קטן מאד מתכלית נטיעת עצי הזית בעולם. במילים אחרות, עץ הזית דומה לדלי בתכונה זו, שהוא משועבד לתכליתו שהיא השמן, כי הזית והעץ נבראו עבור השמן.**

דמיון נוסף בין הדלי ובין עץ הזית הוא, שעץ הזית נוצר מאבק המועבר מפרח לפרח (pollen), ודבר מופלא זה שמאבק פורח (שהוא דבר שאין בו ממשות) נברא פרי עץ זית מהווה דוגמא לענווה ולהתבטלות, שמכוחם צומחים דברים גדולים.

כמו כן, ענף עץ הזית הוא סמל לשלום, וכפי שהיונה כאשר יצאה מתיבת נח הביאה ענף עץ זית, ששימש כסמל שהמבול הסתיים ובא שלום לעולם. כי שלום מתהווה כאשר שני הצדדים הלוחמים מוותרים האחד לשני, וכל צד יודע להיכנע ולהתבטל לזולתו. כך שענף עץ הזית הוא הסמל לויתור הדדי ולהתבטל האחד לזולתו.

וכאמור לעיל, תכונות אלו הן מיוחדות למזל דלי, שהוא בחינת הכנעה וביטול המהות העצמית, וההשתעבדות לזולת, ובכך יש דמיון בין עץ הזית לדלי.

ירידת הגשמים - השפלה לצורך התנשאות

י. ראש השנה לאילנות חל בחודש שבט "משום שיצאו רוב גשמי שנה" (ראש השנה, ד, א) ופרש"י: "שכבר עבר רוב ימות הגשמים, שהוא זמן רביעה, ועלה השרף באילנות ונמצא הפירות חונטים מעתה". חודש שבט הוא המועד שבו מסתיימת עונת הגשמים. ותכונת מהות הגשמים מלמדת אותנו שהגשם שיורד מלמעלה מקורו דווקא במים שהיו על הקרקע והתאדו. כלומר, ירידת הגשמים היא תהליך של הימצאות במקום שפל, שסופו להגביה למרומים.

ומתכונה זו אנו למדים כי ככל שהאדם מקטין ומשפיל עצמו, סופו להיות גבוה וגדול יותר. ואכן מוצאים אנו בדברי חז"ל (תענית י, א-ב) חשיבות מיוחדת ליום ירידת

הגשמים: "גדול יום הגשמים כיום שניתנה בו תורה... גדול יום הגשמים מתחיית המתים... גדול יום הגשמים כיום שנבראו בו שמים וארץ". דמיון מעלת הגשמים כיום מתן תורה ובריאת שמים וארץ הוא, כי מהם נלמד שהשפלות היא המפתח לזכות לתורה ולכל הטוב.

ההתבוננות בירידת הגשמים, מהווה תהליך חיוני בלימוד התורה. בחודש זה שינן משה רבנו לבני ישראל את ספר משנה תורה, על המצוות המרובות שבו, כדי להעביר בו זמנית, גם את המסר החשוב של האמצעים לרכישת התורה וקנייניה. ולכן נבחר חודש שבט, שמרובים בו הגשמים להיות מיוצג במזל דלי. והדברים משתלבים עם המבואר לעיל, מזל דלי הוא חודש שבו יש ללמוד מהדלי על כניעה ושפלות, שמתוכה מגיעים לדרגות גבוהות מאד. חודש שמזלו מלמד כי השפלות והענווה הם המפתח לגדולה והתנשאות, ומפתח זה משמש כ"דלי" שמריק מתוכו שפע ברכה והצלחה. ובחודש זה בדרך כלל, מסתיימת עונת הגשמים, שמתכונתם אנו למדים כי הכניעה והשפלות סופם להביא לעליה והעפלה לגבהים.

